

✨ Св'ято Різдва ✨

*в українській літературі:
класика і сучасність*

Різдво – одне з найулюбленіших свят українців. Воно поєднує давні обряди, народні традиції та християнські цінності. В українській літературі тема Різдва відображена особливо глибоко: від колядок і легенд до філософської прози сучасних авторів.

Традиції українського Різдва

Основні елементи свята:

- Святвечір та 12 пісних страв;
- Колядки й щедрівки;
- Дідух – символ роду та пам'яті;
- Вертеп (різдвяна вистава);
- Колядування як духовний і культурний код.

У літературі різдвяні традиції часто зображені як світлі дитячі спогади, родинне тепло та тісний зв'язок поколінь.

Різдво у творчості класиків

«Ялинка»

МИХАЙЛО КОЦЮБІНСЬКИЙ

Зворушливе оповідання про маленького Василька, якому подарували ялинку, але згодом змусили віддати її іншим. Попри образу й розчарування, хлопчик зберігає доброту та щирість. Твір наголошує: доброта завжди повертається нагородою, а світле серце здатне творити справжні різдвяні дива.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1055>

«Тіні забутих предків»

У повісті зображено унікальний гуцульський світ, де переплітаються християнські обряди та давні язичницькі вірування. Різдво постає як мистецьки описане поєднання містики, народних традицій і святкової обрядовості. Коцюбинський створює яскравий образ гуцулів, для яких Різдво – це символ єдності з природою, родом і духовним світом.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1058>

«Сосонка»

ОЛЕНА ПЧІЛКА

В оповіданні розповідається про пригоди хлопчика Івася з бідної селянської родини. Чуйність і доброта простої дитини рятують сосонку, яку панські діти після Нового року дуже швидко викинули, а потім сосонка рятує його. У творі Олена Пчілка зачіпає проблеми соціальної нерівності, зображуючи безтурботне життя панських дітей і складне – звичайних сільських хлопчиків і дівчаток.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=62>

«Чад»

Соціально-психологічне оповідання про драму людських почуттів і соціальної нерівності. Панич Андрій Покорський, захоплений блиском різдвяного балу та увагою панночки Лени Заборовської, забуває про обіцянку зустрітися зі служницею Лукією.

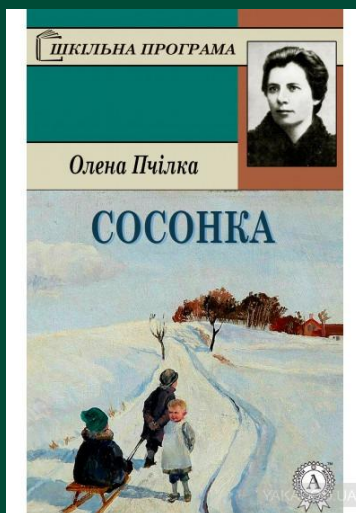
Дівчина ж, довірлива й віддана, чекаючи на нього в морозну ніч, ледь не замерзає під його хатою. Твір оголює байдужість привілейованих і трагічну вразливість простої людини.

<https://www.youtube.com/watch?v=0tDAA8wq6Qg>

«Збенітена вечеря»

Дитяче психологічне оповідання з різдвяного циклу Стефаніка. Твір наповнений теплом і співчуттям до малого Омелька, який несе своїй хрещеній, молодій пані, скромну селянську святу вечерю. Авторка підкреслює, що справжній дух Різдва живе в людській доброті та взаємній підтримці.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=12833>

МИКОЛА ГОГОЛЬ

«Ніч перед Різдвом»

Одна з найвідоміших різдвяних повістей Миколи Гоголя, сповнена українського колориту, гумору й легкої містики. У ніч перед Різдвом у Диканьці трапляються чарівні пригоди, а коваль Вакула вирушає у фантастичну мандрівку, щоб здобути прихильність примхливої Оксани. Атмосферна історія, що поєднує традиції, фольклор і святковий настрій.

<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=9>

ВАСИЛЬ СТЕФАНІК

«Святий вечір»

Оповідання передає атмосферу Різдва в українському селі та водночас порушує складні соціальні й моральні теми. На тлі святого вечора, коли родини збираються за столом, автор показує драматичну долю бідних селян, їхню тугу, біль і надію. «Святий вечір» поєднує традиційні різдвяні мотиви з глибоким психологізмом та підкреслює силу людської любові й співчуття навіть у найважчі моменти.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2296>

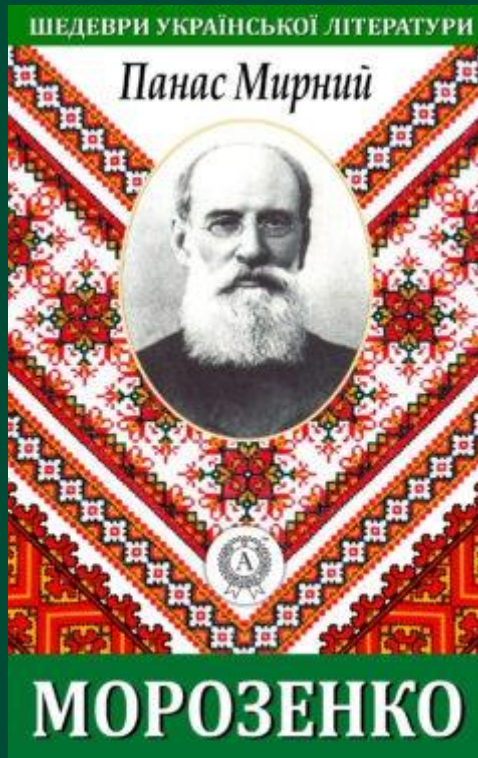
ПАНАС МИРНИЙ

«Морозенко»

Зворушливе оповідання про хлопчика, який у лютий мороз вирушає до хрещеного посипати на Новий рік, сподіваючись принести щось до святкового столу для голодної родини. Виснажений холодом, він змерзає в дорозі.

Твір оголює соціальну несправедливість та показує трагічну долю бідних дітей, для яких свято обертається випробуванням.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=981>

«Святий вечір»

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

У цьому ліричному творі Леся Українка передає атмосферу зимового свята через образи природи, дзвінку чистоту морозного вечора та відчуття світлої надії. Поетеса тонко поєднує різдвяну символіку з глибокими емоціями людини, що прагне тепла, спокою й духовного піднесення.

«Святий вечір!» – це поетичне занурення у диво Різдва, сповнене світла, краси та українських традицій.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=29342>

«Святий вечір»

БОГДАН ЛЕПКИЙ

У творі Богдана Лепкого різдвяний вечір постає як час єдності, духовного очищення та родинного тепла. Письменник майстерно передає традиційну атмосферу святкування: запах куті, мерехтіння свічок, щирі молитви та тихий передзвін зимової ночі. «Святий вечір» Лепкого нагадує про силу родинного дому, про зв'язок поколінь та незмінність українських різдвяних традицій, що зігрівають душу навіть у найскладніші часи.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=21042>

ГНАТ ХОТКЕВИЧ

«Різдвяний вечір»

Оповідання належить до найкращих ранніх творів автора. Хоткевич гостро засуджує жорстокість і моральну розбещеність панства, яке цинічно знущається над людиною навіть у святкову ніч.

У другій частині показано соціально зумовлену жорстокість, що народжується з бідності та безправ'я.

Різдвяна атмосфера у творі контрастує з темними проявами людської природи, підсилюючи трагізм оповідання.

<https://www.youtube.com/watch?v=l6k--bJzqD4>

Іван Багряний

ТИГРОЛОВИ

❄️ ІВАН БАГРЯНИЙ

«Тигролови»

У романі Івана Багряного «Тигролови» епізод святкування Різдва в родині Сірків стає символом духовної сили та незламності українського народу. На тлі жорстокої реальності радянських репресій Багряний показує, як збереження традицій, родинного тепла та різдвяної обрядовості допомагає героям вистояти й не втратити людську гідність. Контраст між світлим святом і трагізмом навколишнього світу підкреслює головну ідею: навіть у найтяжчі часи українська культура й віра залишаються джерелом надії та внутрішньої свободи.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=30>

МАРКО ЧЕРЕМШИНА

Сльоза

МАРКО ЧЕРЕМШИНА

«Сльоза»

Твір описує нелегке життя бідної родини напередодні Різдва, коли злидні й хвороба матері затьмарюють свято. У центрі оповіді – маленька Маруся, чутлива й добра дівчинка, яка щиро переживає за своїх близьких. Її щирість, співчуття й віра в добро стають джерелом різдвяного дива: через низку казкових подій сім'я отримує несподівану допомогу та надію на краще життя.

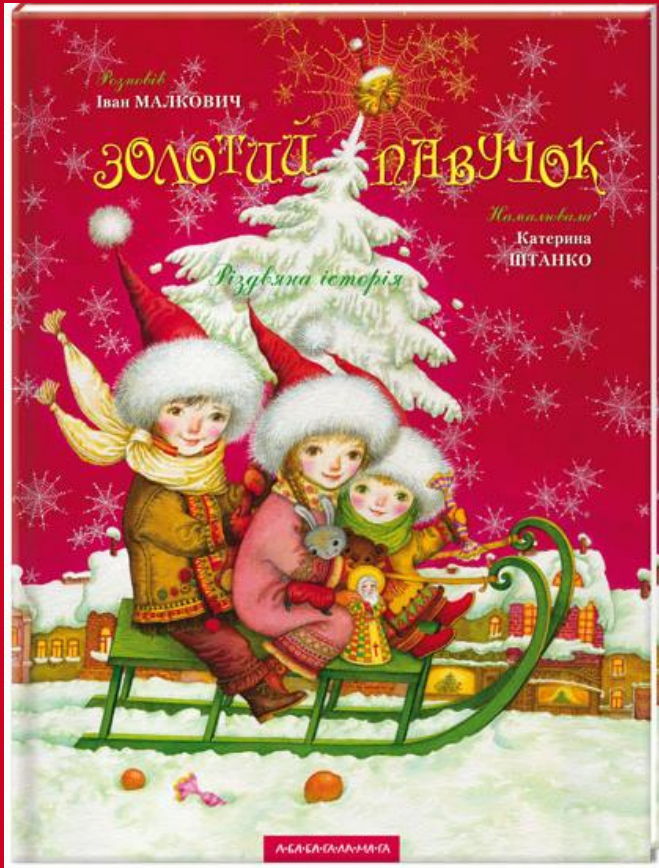

Оповідання утверджує гуманістичні цінності – милосердя, доброту та силу щирого серця, наголошуючи, що справжнє диво народжується з людської чуйності.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=16873>

Різдво у сучасній українській літературі

«Золотий павучок»

ІВАН МАЛКОВИЧ

Світла й зворушлива різдвяна історія Івана Малковича «Золотий павучок» переносить читача у простір тихого родинного дива. Письменник майстерно поєднує традиційні мотиви Різдва з казковістю та дитячим сприйняттям світу.

У центрі твору – маленьке диво, що з'являється в найнесподіваніший момент, щоб нагадати: добро завжди повертається, а світло здатне засвітитися навіть із найтоншої золотої ниточки.

Це оповідання наповнене теплом, родинністю та вірою в маленькі чудеса, які так притаманні українському різдвяному світові.

<https://www.youtube.com/watch?v=4PSOsyBMmDw>

НАДІЙКА ГЕРБІШ
ЯРОСЛАВ ГРИЦАК

«Велика різдвяна книжка»

«Велика різдвяна книжка» – це тепла, атмосферна й надзвичайно прониклива збірка історій, есеїв та роздумів про Різдво, створена письменницею Надійкою Гербіш у співпраці з істориком Ярославом Грицаком.

У книзі поєднуються особисті спогади, родинні традиції, історичні факти та рецепти домашнього затишку. Автори проводять читача стежками різдвяної магії – від давніх українських звичаїв до сучасних святкових переживань.

Це видання створює відчуття дому, світла і тепла, нагадує про найцінніше – любов, віру, доброту та силу різдвяного дива.

<https://www.youtube.com/watch?v=6v1M7onpEEE>

СВІТЛАНА ГОРБАНЬ

«Львів. Смаколики. Різдво»

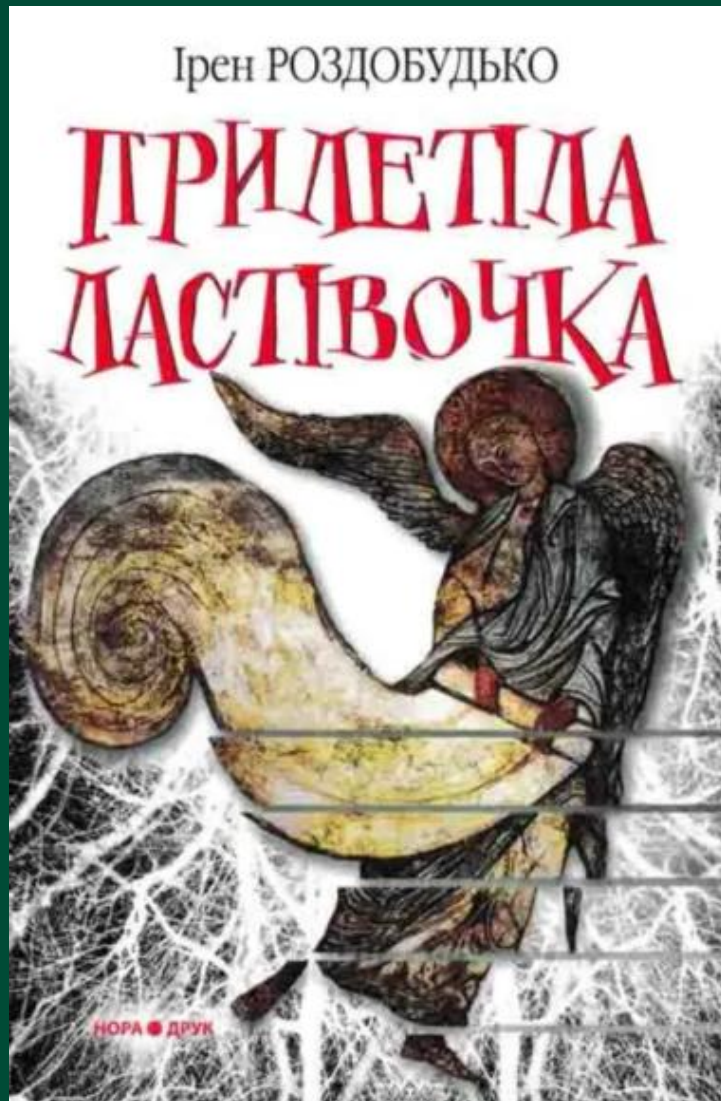
Книга Світлани Горбань – це поєднання різдвяної казки, затишної атмосфери та ароматів старовинного Львова. Авторка занурює читача у чарівний світ святкування Різдва в одному з найтепліших міст України, де кожна вуличка дихає історією, а кожна крамничка приховує власну легенду.

У центрі – родинні традиції, смачні рецепти, оповіді про унікальні львівські звичаї та дух справжніх свят. Книга сповнена світла, доброти й домашнього тепла, а також знайомить читача з культурою свята через історії, смаколики та атмосферу зимового міста.

Це чудове різдвяне читання, що надихає створювати власні традиції й відчувати святкову магію у кожній дрібниці.

https://chtyvo.org.ua/authors/Kornii_Dara/Lviv_Smakolyky_Rizdvo_zbirka/

«Прилетіла ластівочка»

У книзі Ірен Роздобудько «Прилетіла ластівочка» письменниця майстерно поєднує історичну правду, художню вигадку та різдвяну символіку. В основі – загадкова історія, що розгортається наприкінці ХХ століття у США. У будинку для літніх людей помирає дивний пацієнт з прізвищем, яке місцевим важко вимовити – Леонтович. Він називає себе братом знаменитого українського композитора, автора всесвітньо відомої різдвяної мелодії «Щедрик», яку світ знає як Carol of the Bells.

<https://www.youtube.com/watch?v=fXUxE4MSJvA>

АНДРІЙ КУРКОВ

«Різдвяний сюрприз»

Книга Андрія Куркова «Різдвяний сюрприз» об'єднує два короткі різдвяні оповідання – «Різдвяний сюрприз» та «Моя улюблена різниця», а також великий роман «Шенгенська історія».

У «Шенгенській історії» автор розповідає про три молоді пари, які у ніч приєднання Литви до Шенгенського простору зустрічаються на хуторі Піенагаліс. Їхні амбіційні плани на майбутнє швидко стикаються з несподіваними поворотами долі – життя готує власні сюрпризи.

Курков майстерно поєднує глибокий психологізм і легкий гумор, відкриваючи перед читачем сучасну Європу крізь призму особистих переживань героїв. Книга піднімає важливі теми: переїзди та нові можливості; зміни в долях молодих людей після відкриття кордонів; значення людських стосунків у глобалізованому світі.

<https://librarius.pro/book/rizdvianyi-siurpryz>

БОГДАНА МАТІЯШ
МАРАС ПРОХАСЬКО
ІВАН АНДРУСЯК

«Дорога до Різдва»

«Дорога до Різдва» – це збірка текстів, у яких кожен автор ділиться власним шляхом до Свята. Адже дорога до Різдва в кожного своя – зі своїм досвідом очікування Дива, розумінням таємниці народження Божого Сина та пізнанням Любові.

Хтось відкриває Різдво ще в дитинстві, інші – у зрілому віці, через життєві випробування чи зустрічі, які несподівано розкривають серце. Ми щороку чекаємо чуда – і воно приходить у простих, але важливих моментах: у колядці, що лунає тихо й щиро; у зустрічах із рідними; у розмовах, які дарують тепло; у викликах, що стають свідченням Його присутності «тут і зараз». Кожен із авторів по-своєму розповідає про пізнання Різдва – ніжно, глибоко, вдумливо.

Різдво у фольклорі

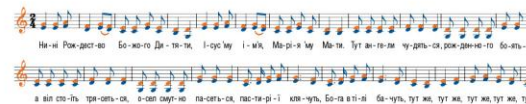

*«Нова радість стала»
Улюблені колядки та щедрівки*

«Нова радість стала» – це прегарна книжка улюблених колядок та щедрівок, яку ви зможете не лише розглядати й читати, а ще й проспівати.

• НИНІ РОЖДЕСТВО БОЖОГО ДИТЯТИ •

Котелка

Нині Родіство Божого Дитяти,
Кус'язу і'а, Марія'зу Мати.

Приспів:
Тут ангели чвіються,
Родивного боються,
А й сниться, прістяться,
Оста смутно пається,
Пастірій клеуться,
Боги в міст бивуть,
Тут же, тут же,
Тут же, тут же, тут!

Рісип стареньки колише Дитятко:
— Любий же, любий, мале оточатко!

Приспів:
Марія-мати прізрасно співає,
а хор ангельський їй допомагає!

Приспів:

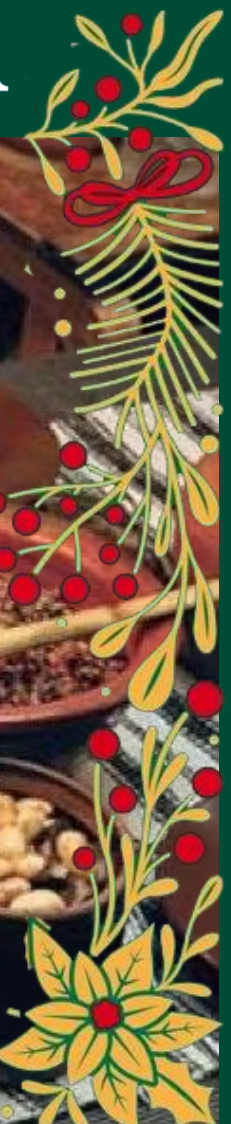

<https://store.ababahalamaha.com.ua/nova-radist-stala>

Основні мотиви Різдва в українській літературі

- Світло та надія
- Родина і єдність
- Диво й віра
- Милосердя й доброта
- Пам'ять народу
- Повернення додому

Різдво в українській літературі – це не лише сюжет або час дії. Це символ світла, віри, родинності та духовного зв'язку поколінь.

Класика нагадує нам про корені, сучасна література – про осмислення традицій у новому контексті.

Свято Різдва живе в слові – так само, як у серцях українців.

*Колядуймо натхненно, щедруймо завзято – на радість
добрим людям і самим собі!*

